

PONIŽNO ZA LJUBEZEN SE ZAHVALIM, ZA ODREŠENJA TVOJO BOLEČINO

»Pesniška usoda Franceta Balantiča je gotovo ena najbolj nenavadnih v slovenski literaturi. Moral je umreti, da so mu priznali umetniško vrednost, in nato je moral v pozabo, ker je umrl na napačnem političnem bregu,« je v spremni besedi ob izdaji Balantičevih Zbranih pesmi leta 1991 zapisal France Pibernik.

France Balantič, rojen v Kamniku leta 1921, se je z vsem svojim bistvom posvečal pesniškemu ustvarjanju. Ni še dopolnil niti dvajset let, ko je zasnoval Venec in se z njim vpisal med vrhunske slovenske sonetiste. Oblikovne vzore je iskal pri Prešernu, v sonetih se je spopadel z mladostnimi religioznimi problemi ter se prek moralnega padca z milostjo prebil do notranje pomiritve in duhovnega ravnotežja.

Večina njegovega pesniškega opusa je nastala v prvem letu študija slavistike, kamor se je vpisal leta 1941. Tine Debeljak je v reviji Dom in svet poskrbel za prve objave njegovih pesmi, že februarja 1942 pa je Balantič sam pripravil njihov izbor in rokopis naslovil Muževna sem steblika; Venca v ta izbor ni uvrstil.

Konec junija 1942 so ga Italijani, skupaj s številnimi mladimi izobraženci, odpeljali v taborišče Gonars, kjer je doživel močne notranje pretrese. Novembra se je vrnil v Ljubljano, bolan in psihično razrvan. Pomladi naslednjega leta je sprejel povabilo prijatelja Franceta Kremžarja in se pridružil vaškim stražarjem v Grahovem ob Cerknškem jezeru. V postojanki je opravljal pisarniška dela, se udeleževal izvidniških pohodov v okolici, ni pa več pesniško ustvarjal. Novembra 1943 so partizanske enote postojanko v Grahovem obkolile in jo zažgale. Med dvaintridesetimi domobranci je zgorel tudi pesnik Balantič, ki bi čez pet dni dopolnil dvaindvajset let.

Po njegovi tragični smrti je Tine Debeljak zbral vse dostopne rokopise in leta 1944 izdal prvo knjigo Balantičevih pesmi ter jo pomenljivo naslovil V ognju groze plapolam. Istega leta je Balantičev Venec izšel v bibliofilski opremi njegovega prijatelja, slikarja Marijana Tršarja.

V domovini se pesnika ni smelo omenjati, nad njim je vse do slovenske osamosvojitve viselo prekletstvo spomina. Njegovo poezijo in spomin nanj pa je negovala slovenska emigracija v Argentini, kjer je Tine Debeljak leta 1956 poskrbel tudi za ponoven natis njegovih pesmi.

Ob otoplitvi razmer je Državna založba Slovenije leta 1966 natisnila izbor Balantičeve poezije, vendar je bila kasneje celotna naklada, razen osmih izvodov, uničena; do novega natisa je prišlo šele leta 1984.

Po letu 1990 so pozabljenega in zamolčanega pesnika začeli vračati na slovenski panteon.

Helena Janežič